

Odůvodnění rozhodnutí dovolacího soudu

Odmítne-li Nejvyšší soud dovolání, aniž by vysvětlil, proč není přípustné podle § 237 občanského soudního řádu pro řešení jedné z otázek předestřené v dovolání, a odůvodnění rozhodnutí obsahuje odkazy pouze na rozhodnutí, z nichž řešení předestřené otázky nevyplývá, dopustí se tím zásahu do práva stěžovatelů na přístup k soudu chráněného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Vyhne-li se Nejvyšší soud posouzení otázky předložené v dovolání s poukazem na to, že je rozsudek krajského soudu založen na jiném skutkovém stavu, než jaký předpokládá dovolatel, ač je tomu tak proto, že rozhodnutí krajského soudu je v extrémním (příkrém) rozporu s obsahem spisu, odepře tím dovolateli přístup k soudu zaručený čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. I.ÚS 1393/24 ze dne 15.10.2024)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatelů MVDr. M.B. a Mgr. J.B., zastoupených Mgr. L.V., advokátem, sídlem B., proti usnesení Nejvyššího soudu č. j. 30 Cdo 3137/2023-724 ze dne 5. března 2024, za účasti Nejvyššího soudu, jako účastníka řízení, tak, že výrokem I usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3137/2023-724 ze dne 5. března 2024 v části, jíž bylo odmítnuto dovolání proti rozsudku Krajského soudu v Brně č. j. 17 Co 45/2022-695 ze dne 25. dubna 2023 v rozsahu jeho výroku I a části výroku II potvrzující výrok II rozsudku Okresního soudu v Břeclavi č. j. 9 C 171/2018-636 ze dne 15. září 2021, bylo porušeno právo stěžovatelů na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Nejvyššího soudu č. j. 30 Cdo 3137/2023-724 ze dne 5. března 2024 se ruší ve výroku I v části, jíž bylo odmítnuto dovolání proti rozsudku Krajského soudu v Brně č. j. 17 Co 45/2022-695 ze dne 25. dubna 2023 v rozsahu jeho výroku I a části výroku II potvrzující výrok II rozsudku Okresního soudu v Břeclavi č. j. 9 C 171/2018-636 ze dne 15. září 2021, a dále v nákladovém výroku II. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.

Z odůvodnění:

I. Stručné vymezení podstaty nálezu

- V nálezu se Ústavní soud zabývá ústavními požadavky na rozhodování o dovolání.
- Nejvyšší soud odůvodnil odmítnutí dovolání tím, že dovolání nebylo přípustné pro řešení otázek předložených v dovolání, avšak v odůvodnění odkázal výlučně na rozhodnutí, z nichž řešení těchto otázek nevyplývá. Nejvyšší soud se navíc nezabýval přípustností dovolání, ač byl upozorněn na extrémní (příkrý) rozpor odůvodnění krajského soudu s obsahem spisu, jehož existence měla podstatný význam pro posouzení právní otázky předložené stěžovateli v dovolání. Takové rozhodování o dovolání shledal Ústavní soud za porušení práva na přístup k soudu.

II. Skutkové okolnosti posuzované věci a obsah napadeného rozhodnutí

- Stěžovatelé se ústavní stížností domáhají zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí s tvrzením, že jím byla porušena jejich práva podle čl. 11 a 36 Listiny základních práv a svobod ("Listina").
- Napadené rozhodnutí bylo vydáno v řízení, v němž stěžovatelé uplatňovali svou pohledávku za státem z titulu odpovědnosti státu za nesprávný úřední postup a za nezákonné rozhodnutí. Všechny

tři dílčí nároky uplatněné stěžovateli souvisely s pozemkem p. č. X1 a na něm stojícím rodinným domem č. p. X2 (aktuálně již tvořícím součást pozemku) v k. ú. Pohořelice nad Jihlavou ("nemovitost"), které stěžovatelé koupily od Anny Malachovové ("prodávající").

5. Nemovitost byla původně ve vlastnictví Anny Kušlové ("původní vlastnice"). Ta ji převedla na obchodní společnost K.L.H.Credit, spol. s r. o. ("kupující"), od ní ji nabyla prodávající a od ní začátkem roku 2003 stěžovatelé.

6. Následně se stěžovatelé v létě 2003 od Okresního soudu v Břeclavi ("okresní soud") dozvěděli, že u něj probíhá pod sp. zn. 9 C 1766/96 řízení o určení neplatnosti kupní smlouvy mezi původní vlastníci a kupující, a o určení vlastnického práva k domu a pozemku. Stěžovatelé byli do řízení vtaženi na stranu žalovanou, neboť byli v katastru nemovitostí zapsáni jako vlastníci nemovitosti.

7. Okresní soud rozsudkem č. j. 9 C 1766/96-239 ze dne 26. ledna 2009 žalobu zamítl. K odvolání původní vlastnice Krajský soud v Brně ("krajský soud") rozsudkem č. j. 14 Co 378/2009-282 ze dne 13. května 2010 rozsudek okresního soudu částečně změnil, a to tak, že určil, že původní vlastnice je vlastníkem nemovitosti. Toto rozhodnutí vycházelo ze závěru, že smlouva mezi původní vlastníci a kupující byla neplatná, a proto nemohli ani prodávající, ani stěžovatelé nemovitost do vlastnictví nabýt, kupující totiž nemohla na nikoho převést více práv, než sama měla.

8. Dovolání stěžovatelů bylo zamítnuto rozsudkem Nejvyššího soudu č. j. 30 Cdo 1587/2011-341 ze dne 26. září 2012. Rozsudky krajského soudu i Nejvyššího soudu byly na základě ústavní stížnosti stěžovatelů zrušeny nálezem Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 4684/12, neboť jimi došlo k porušení ústavně zaručených základních práv stěžovatelů. Zásah byl způsoben primárně tím, že soudy nehodnotily, zda byli stěžovatelé v dobré víře ohledně toho, že se stali vlastníky nemovitosti.

9. V dalším řízení krajský soud rozsudkem č. j. 14 Co 378/2009-598 ze dne 19. října 2017 rozhodl o zamítnutí žaloby na určení vlastnického práva vůči stěžovatelům, neboť shledal, že na určení již není naléhavý právní zájem, když ke dni rozhodnutí už nebyli vedeni v katastru nemovitostí jako vlastníci nemovitosti.

10. V návaznosti na první rozsudek krajského soudu, jímž bylo pravomocně rozhodnuto, že vlastníci nemovitosti je původní vlastnice, původní vlastnice nemovitost darovala své vnučce a ta ji následně převedla na manžele Lakatošovy ("poslední vlastníci"). Ve výsledku tak stěžovatelé neměli ani nemovitost, ani peníze, které zaplatili prodávající jako kupní cenu.

11. Stěžovatelé se následně domáhali náhrady škody a nemajetkové újmy po státu podle zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) ("zákon č. [82/1998](#) Sb."). Konkrétně se domáhali náhrady nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení vedeného pod sp. zn. 9 C 1766/96, dále pak újmy vzniklé nesprávným úředním postupem spočívajícím v tom, že v katastru nemovitostí nebylo vyznačeno, že probíhá řízení, konečně pak požadovali náhradu újmy vzniklé nezákonným (Ústavním soudem zrušeným) rozsudkem krajského soudu, v jehož důsledku ztratili nemovitost.

12. Okresní soud rozsudkem č. j. 9 C 171/2018-636 ze dne 15. září 2021 rozhodl, že Česká republika - Ministerstvo spravedlnosti ("žalovaná") je povinna zaplatit stěžovatelům společně a nerozdílně 1 770 496,90 Kč (výrok I), žalobu co do 404 488,10 Kč zamítl (výrok II), rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit stěžovateli 169 215 Kč (výrok III), žalobu ve vztahu mezi stěžovatelem a žalovanou zamítl co do 130 785 Kč (výrok IV), uložil žalované povinnost zaplatit stěžovatelce 169 215 Kč (výrok V), žalobu ve vztahu mezi stěžovatelkou a žalovanou zamítl co do 130 785 Kč (výrok VI), a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit každému ze stěžovatelů na náhradě nákladů řízení částku 86 698,47

Kč (výrok VII). Okresní soud dospěl k závěru, že žaloba je částečně důvodná ohledně nároku na náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení. Dále dospěl k závěru, že o nároku na náhradu nemajetkové újmy, jež měla být způsobena nevyznačením informací v katastru nemovitostí, již mezi stěžovateli a žalovanou bylo dříve pravomocně rozhodnuto. Konečně pak v podstatné části vyhověl žalobě na náhradu újmy způsobené nezákonným rozhodnutím. Dospěl přitom k závěru, že stát odpovídá jako solidární dlužník, neboť ke škodě došlo přímo v důsledku rozsudku krajského soudu, jenž byl následně zrušen Ústavním soudem.

13. K odvolání stěžovatelů (proti zamítavým výrokům II, IV a VI) a žalované (proti vyhovujícím výrokům I, III a V) krajský soud rozsudkem č. j. 17 Co 45/2022-695 ze dne 25. dubna 2023 rozsudek okresního soudu v jeho výroku I změnil tak, že žalobu v části, v níž se stěžovatelé domáhali po žalované zaplacení částky 1 770 496,90 Kč k ruce společné a nerozdílné, zamítl (výrok I rozsudku krajského soudu), ve výrocích II, III, IV, V a VI rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok II rozsudku krajského soudu), ve výroku VII rozsudek okresního soudu změnil tak, že stěžovatelé jsou povinni společně a nerozdílně zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení částku 1 368 Kč (výrok III rozsudku krajského soudu), a uložil stěžovatelům povinnost zaplatit společně a nerozdílně žalované na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 684 Kč (výrok IV rozsudku krajského soudu). Posouzení nároků na náhradu nemajetkové újmy z titulu nepřiměřené délky řízení a z titulu nevyznačení informace v katastru nemovitostí měl krajský soud za věcně správné, a proto rozsudek okresního soudu v tomto rozsahu potvrdil. Nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím ovšem krajský soud posoudil jinak. Vyšel z toho, že stát nemá být solidárním dlužníkem, nýbrž tzv. posledním dlužníkem, tedy je možno po něm požadovat náhradu škody až v situaci, kdy je zřejmé, že se stěžovatelé nedomohou svého nároku po někom jiném, kdo je povinen jim plnit. Bylo možno požadovat vydání bezdůvodného obohacení po prodávající (již stěžovatelé uhradili kupní cenu za nemovitost), nebo požadovat určení, že stěžovatelé jsou vlastníky nemovitosti v řízení proti posledním vlastníkům.

14. Stěžovatelé obě tyto žaloby podali. Řízení o žalobě proti prodávající vedené pod sp. zn. 3 C 9/2005 Okresní soud ve Vyškově přerušil do doby skončení řízení o žalobě proti posledním vlastníkům. Žaloba proti posledním vlastníkům byla pravomocně zamítnuta rozsudkem okresního soudu č. j. 8 C 180/2015-371 ze dne 7. září 2021 ve spojení s rozsudkem krajského soudu č. j. 14 Co 224/2021-428 ze dne 16. března 2023. O tomto rozsudku stěžovatelé informovali krajský soud ještě před vydáním rozsudku č. j. 17 Co 45/2022-695. Krajský soud přesto v tomto rozsudku vyšel z toho, že řízení o žalobě proti posledním vlastníkům dosud neskončilo, stejně jako řízení proti prodávající, a proto je žaloba proti státu předčasná.

15. Napadeným usnesením Nejvyšší soud odmítl dovolání stěžovatelů (výrok I) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení (výrok II). Nejvyšší soud konstatoval, že dovolání proti nákladovým výrokům je objektivně nepřipustné a dovolání proti potvrzení výroků IV a VI rozsudku okresního soudu je vadné, neboť nebyl vymezen žádný dovolací důvod ani důvod přípustnosti dovolání. Otázky, které stěžovatelé v dovolání předložili, nebyly podle Nejvyššího soudu způsobitelné založit přípustnost dovolání podle § 237 občanského soudního řádu. Námitka, že byl rozsudek krajského soudu rozporný s rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 4067/2014 ze dne 15. února 2017, nebyla podle Nejvyššího soudu důvodná. V uvedeném řízení vystupoval stát jako solidární dlužník, kdežto v nynější věci stát odpovídá za škodu pouze subsidiárně, neboť v důsledku jeho pochybení došlo pouze ke ztrátě pohledávky. Proto je podmínkou odpovědnosti státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem vznik škody spočívající v tom, že žalobci nemohou úspěšně dosáhnout uspokojení své pohledávky vůči svému dlužníkovi. Nejvyšší soud odkázal na rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu SR sp. zn. 4 Cz 110/84 ze dne 16. dubna 1985, usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1404/2004 ze dne 4. listopadu 2004, sp. zn. 28 Cdo 4230/2010 ze dne 2. června 2011 a sp. zn. 28 Cdo 2154/2011 ze dne 14. září 2011.

16. Otázka, zda je třeba trvat na pravomocném skončení řízení o žalobě proti prodávající, které bylo řadu let přerušeno a žalovaná je vyššího věku a sama tvrdí, že je nemajetná, podle Nejvyššího soudu nemohla založit přípustnost dovolání, neboť rozsudek krajského soudu byl založen rovněž na názoru, že nebylo dosud skončeno řízení proti posledním vlastníkům, přičemž tento závěr stěžovatelé v dovolání relevantně nezpochybnili. Odlišná odpověď na otázku stěžovatelů by tak nemohla vést k jinému výroku rozsudku krajského soudu.

III. Argumentace stěžovatelů

17. Stěžovatelé vytýkají Nejvyššímu soudu, že ač v dovolání jasně a konkrétně uvedli, že řízení o žalobě proti posledním vlastníkům bylo pravomocně skončeno, Nejvyšší soud to přehlédl.

18. Dále stěžovatelé Nejvyššímu soudu vytýkají, že dogmaticky lpí na doktríně o státu jako posledním dlužníkem i v situaci, kdy jim škoda vznikla přímo v důsledku rozsudku krajského soudu, jenž byl zrušen Ústavním soudem.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

19. Ústavní soud je k projednání ústavní stížnosti příslušný. Ústavní stížnost byla podána oprávněnými osobami [§ 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu], je včasná, přípustná a stěžovatelé jsou řádně zastoupeni advokátem.

V. Vyjádření k ústavní stížnosti a replika stěžovatelky

20. Nejvyšší soud k závěru, že rozsudek krajského soudu je v souladu s rozhodovací praxí Nejvyššího soudu (a dovolání je tak nepřipustné), odkázal na body 10 až 13 napadeného usnesení a tam uvedené odkazy na svá rozhodnutí. Vypořádal se i s námitkou stěžovatelů, že z rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 4067/2014 má plynout opak.

21. K námitce, že měl přehlédnout informaci, že žaloba proti posledním vlastníkům byla pravomocně zamítnuta, Nejvyšší soud uvedl, že v řízení o dovolání je dovolací soud vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil odvolací soud, z čehož plyne, že dovolání nelze opřít o nové skutečnosti a důkazy. Rozsudek krajského soudu vychází ze zjištění, že řízení o žalobě proti posledním vlastníkům dosud nebylo skončeno a že v řízení stěžovatelé neuplatnili požadavek na náhradu škody. Bylo věcí stěžovatelů, aby v dovolání výslovně vytkli, že skutkový závěr krajského soudu o tom, že toto řízení je dosud neskončené, je v příkrém rozporu s provedeným dokazováním a zakládá tak svébytný dovolací důvod. Za popsanych okolností dovolací soud neměl prostor, aby rozhodl ve prospěch stěžovatelů. Ústavní stížnost proto Nejvyšší soud navrhl odmítnout jako návrh zjevně neopodstatněný.

22. Ústavní soud zaslal ústavní stížnost k vyjádření rovněž žalované jako vedlejší účastnici. Ta se nevyjádřila. V souladu s poučením, kterého se jí dostalo, se má za to, že se v řízení před Ústavním soudem vzdala postavení vedlejšího účastníka (§ 28 odst. 2 a § 63 zákona o Ústavním soudu ve spojení s § 101 odst. 4 občanského soudního řádu).

23. Stěžovatelé v replice zdůraznili, že brojí proti tomu, aby stát vždy a za všech okolností, v případech, kdy pro nezákonná rozhodnutí nebo pro nesprávný úřední postup svých orgánů odpovídá za škodu, byl pouze až posledním dlužníkem. Žaloba proti posledním vlastníkům byla pravomocně zamítnuta ještě před rozhodnutím krajského soudu, což stěžovatelé výslovně uvedli i v dovolání. A v době rozhodování dovolacího soudu již bylo pravomocně skončeno i řízení o žalobě stěžovatelů proti prodávající. Dovolací soud před těmito skutečnostmi, dle názoru stěžovatelů, nemusel a neměl "strkat hlavu do písku". Stěžovatelé setrvali na názoru, že je ústavní stížnost důvodná.

VI. Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti

24. Dovolání stěžovatelů bylo napadeným usnesením odmítnuto částečně jako objektivně nepřijatelné, částečně jako vadné a ve zbytku jako nepřijatelné z důvodu, že žádná z otázek předložených v dovolání nezaložila přípustnost dovolání podle § 237 občanského soudního řádu. Ač ústavní stížnost směřuje proti napadenému usnesení jako celku, stěžovatelé předložili argumenty výlučně proti rozhodnutí o nepřijatelnosti dovolání podle § 237 občanského soudního řádu.

25. Stěžovatelé dovoláním výslovně napadli rovněž výroky III a IV rozsudku krajského soudu, jimiž bylo rozhodnuto o nákladech řízení před okresním soudem a krajským soudem. Podle § 238 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu je dovolání nepřijatelné proti rozhodnutí o nákladech řízení. Tím, že Nejvyšší soud z tohoto důvodu odmítl dovolání v příslušném rozsahu, nemohl porušit ústavně zaručená základní práva stěžovatelů.

26. Dovolání stěžovatelů proti výroku II rozsudku krajského soudu v rozsahu potvrzení výroků IV a VI rozsudku okresního soudu bylo shledáno vadným, neboť stěžovatelé nevymezili žádný dovolací důvod a rovněž nevymezili důvod přípustnosti dovolání. Z dovolání stěžovatelů založeného ve spise na č. l. 706 až 709 Ústavní soud ověřil, že argumentace stěžovatelů směřuje výlučně vůči rozhodnutí, jímž krajský soud změnil výrok I a potvrdil výrok II rozsudku okresního soudu. Stěžovatelé se vymezovali výlučně vůči tomu, že by stát neměl být solidárním dlužníkem, respektive že by nebyly splněny podmínky, aby bylo možno žalovat stát jako tzv. posledního dlužníka.

27. Tím, že Nejvyšší soud označil dovolání za vadné v rozsahu, jímž stěžovatelé napadali potvrzení výroků IV a VI okresního soudu, tedy zamítnutí žaloby ohledně části požadované náhrady újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení, neporušil ústavně zaručená základní práva stěžovatelů.

28. V uvedeném rozsahu je ústavní stížnost návrhem zjevně neopodstatněným.

VII. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

29. Ve zbylém rozsahu se Ústavní soud zabýval důvodností ústavní stížnosti.

VII. A Obecné principy

30. Ústavní soud k přípustnosti dovolání podle § 237 občanského soudního řádu v minulosti judikoval, že "ji může přehodnocovat pouze z hlediska ústavnosti dovolání. Fakticky se tak jeho přezkum omezuje na posouzení dvou otázek, a to, zda dovolací soud neodepřel účastníku řízení soudní ochranu tím, že odmítl dovolání, aniž by se ve svém odůvodnění ve vztahu k jeho přípustnosti náležitě vypořádal se stěžovatelem řádně předestřenou právní otázkou, nebo tím, že v rámci svého posouzení právní otázky, ať už vyústilo do odmítnutí dovolání nebo připuštění dovolacího přezkumu, aproboval právní výklad, který je v rozporu s ústavně zaručenými základními právy a svobodami" [nález sp. zn. II. ÚS 2312/15 ze dne 9. února 2016 (N 30/80 SbNU 391), bod 20].

31. Pravidla pro přípustnost dovolání obsažená v § 237 občanského soudního řádu jsou konstruována tak, že vysloví-li Nejvyšší soud, že dovolání není v tomto smyslu přípustné, říká tím, přinejmenším implicitně, že rozhodnutí odvolacího soudu je v souladu s rozhodovací praxí Nejvyššího soudu, přičemž tato rozhodovací praxe je bezrozporná a není namístě ji změnit [nález sp. zn. II. ÚS 1966/16 ze dne 15. března 2017 (N 45/84 SbNU 527), bod 29]. Takové usnesení odmítající dovolání tak materiálně odpovídá rozsudku zamítajícímu dovolání pro nedůvodnost.

32. Dovolání je určeno pouze pro řešení právních otázek. Neslouží tedy k polemice se skutkovým stavem či k nápravě jiných vad řízení. Avšak, označí-li Nejvyšší soud právní otázku předestřenou v dovolání za polemiku se skutkovým stavem či námítku jiné vady v řízení, a proto neposoudí, zda tato právní otázka zakládá přípustnost dovolání, dopouští se tím odepření přístupu k soudu (nález sp. zn. III. ÚS 2722/22 ze dne 11. října 2023).

33. Nejvyšší soud se dopustí odepření přístupu k soudu, i opomene-li některou z otázek předložených v dovolání vypořádat, ať již záměrně či v důsledku přehlédnutí této námítky, popřípadě vypořádá-li danou otázku pouze odkazem na rozhodnutí, z níž však řešení příslušné otázky nevyplývá (nález sp. zn. II. ÚS 390/23 ze dne 7. května 2024).

34. Podle Ústavního soudu rozhodnutí dovolacího soudu musí obsahovat nosné důvody, pro které dovolací soud shledal dovolání nepřijatelným, a nikoliv pouze citaci zákonné úpravy či odkazy na obecnou judikaturu, aniž by však odpovídajícím způsobem reagoval na právní argumentaci předestřenou dovolatelem (srov. nálezy sp. zn. II. ÚS 849/16 ze dne 11. října 2016 nebo sp. zn. IV. ÚS 332/24 ze dne 17. dubna 2024). Dovolatel se musí dozvědět, z jakých právních důvodů (na základě jakých právních úvah dovolacího soudu) bylo jeho podání odmítnuto jako nepřijatelné, jinak jde o odůvodnění nedostatečné a ve své podstatě nepřezkoumatelné (nález sp. zn. IV. ÚS 332/24, bod 16).

VII. B Aplikace na posuzovanou věc

35. Ve věci stěžovatelů došlo k tomu, že v důsledku rozsudku krajského soudu č. j. 14 Co 378/2009-282 ze dne 13. května 2010 stěžovatelé přišli o nemovitost, neboť tímto rozsudkem bylo určeno, že jejich vlastníkem je původní vlastnice, ač do té doby byli jako vlastníci v katastru nemovitostí zapsáni oni. Původní vlastnice pak jako nezákonným rozhodnutím určený vlastník nemovitost převedla na vnučku a ta pak na poslední vlastníky. V důsledku nezákonného rozhodnutí tedy nedošlo ke ztrátě pohledávky, jak tvrdil Nejvyšší soud v napadeném usnesení i ve vyjádření k ústavní stížnosti, nýbrž škoda spočívající ve ztrátě vlastnického práva k nemovitosti vznikla v důsledku nezákonného rozhodnutí bezprostředně. Na tomto právním názoru je založen i rozsudek okresního soudu.

36. Věc stěžovatelů je tedy podobná té, jež byla řešena rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 4067/2014, na který odkazovali stěžovatelé v dovolání, a nikoliv věcem, jež byly řešeny rozhodnutími, na něž odkázal Nejvyšší soud v odůvodnění svého rozhodnutí. V nich šlo o to, že v důsledku nepřiměřeně dlouhého řízení či liknavého vedení insolvenčního řízení se věřiteli radikálně snížila šance, že se domůže splacení své pohledávky na svém dlužníkovi.

37. Rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu SR sp. zn. 4 Cz 110/84 ze dne 16. dubna 1985 vychází z právního názoru, že byl-li v důsledku později zrušeného rozsudku někdo povinen plnit jinému účastníkovi řízení, má přednostně vymáhat vydání bezdůvodného obohacení na tom, komu plnil, a až subsidiárně může požadovat náhradu škody od státu. Právní názor ohledně vztahu bezdůvodného obohacení a náhrady škody však byl překonán rozhodnutím velkého senátu Nejvyššího soudu, konkrétně rozsudkem sp. zn. 31 Cdo 2307/2013 ze dne 9. prosince 2015, a není důvod jej neaplikovat i na stát. To, že vedle odpovědnosti státu za ztrátu nemovitosti v důsledku nezákonného rozhodnutí, případně stát může odpovídat i za způsobenou nedobytnost pohledávky na vydání bezdůvodného obohacení za prodávající, je zde proto vedlejší.

38. Lze tak uzavřít, že na polemiku stěžovatelů ohledně toho, zda stát v jejich věci odpovídal solidárně či jako tzv. poslední dlužník, odpověděl Nejvyšší soud výlučně odkazy na rozhodnutí, z nichž odpověď na předloženou právní otázku nevyplývá. Tím Nejvyšší soud porušil právo stěžovatelů na přístup k soudu.

39. Okresní soud žalobě v podstatném rozsahu vyhověl (co do 1 707 496,40 Kč) a zamítl žalobu co do 404 488,10 Kč, neboť dospěl k závěru, že některé nároky nebyly v řízení prokázány či že tvrzená újma nebyla v příčinné souvislosti s nezákonným rozhodnutím.

40. Proti zamítavému výroku II podali stěžovatelé odvolání. Krajský soud se však nezabýval otázkami

vyčíslení nároku stěžovatelů, neboť měl za to, že žaloba je nedůvodná co do základu. Vyšel totiž z toho, že stát není solidárním dlužníkem, nýbrž přichází v úvahu až jako tzv. dlužník poslední. Krajský soud v odůvodnění svého rozsudku přehlédl, že v této větvi se stěžovatelé domáhali náhrady škody, a nikoliv nemajetkové újmy, avšak to samo o sobě není pro nynější řízení podstatné. Zároveň rozsudek krajského soudu není založen na závěru, že by stěžovatelé pochybili tím, že po posledních vlastnících nepožadovali náhradu škody, jak tvrdil Nejvyšší soud ve svém vyjádření k ústavní stížnosti.

41. Rozsudek krajského soudu je skutečně založen na skutkovém závěru, že stěžovatelé sice žalovali poslední vlastníky, avšak toto řízení dosud nebylo pravomocně ukončeno. Ke dni vydání rozsudku krajského soudu tomu tak však již nebylo. Krajský soud vydal rozsudek č. j. 14 Co 224/2021-428 dne 16. března 2023, jímž bylo řízení o žalobě proti posledním vlastníkům pravomocně skončeno. Na tento rozsudek stěžovatelé krajský soud upozornili při jednání dne 18. dubna 2023 a následně rovněž přípisem ze dne 20. dubna 2023, tedy ještě před jednáním dne 25. dubna 2023, na němž byl vyhlášen rozsudek krajského soudu.

42. V tomto ohledu je tak rozsudek krajského soudu v extrémním (příkrém) rozporu s obsahem spisu. Ústavní soud je však v nynějším řízení vázán tím, že stěžovatelé ústavní stížností rozsudek krajského soudu nenapadli a domáhají se výlučně přezkumu usnesení Nejvyššího soudu. Ústavní soud tak nemůže přezkoumat (a případně zrušit) rozsudek krajského soudu, neboť to stěžovatelé nepožadovali. Ústavní soud tak může přezkoumávat výlučně, jak se s touto situací vypořádal Nejvyšší soud.

43. Právě uvedené má podstatný význam pro posouzení právní otázky předložené stěžovateli v dovolání. Stěžovatelé totiž kladli otázku, zda bylo třeba trvat na dokončení řízení o žalobě proti prodávající, které ke dni vydání rozsudku krajského soudu trvalo již 18 let a dosud nebylo vydáno ani prvostupňové rozhodnutí ve věci samé. Žalovaná je ve vyšším věku a nemá žádný hodnotný majetek, z čehož stěžovatelé dovozovali, že i pokud by jí soud uložil vydat stěžovatelům bezdůvodné obohacení, fakticky by se na ní ničeho nedomohli.

44. Podle napadeného usnesení nemohlo být dovolání přípustné pro řešení této otázky, neboť rozsudek krajského soudu byl založen na tom, že je třeba jednak vyčkat výsledku řízení o žalobě proti prodávající a zároveň výsledku řízení o žalobě proti posledním vlastníkům. Tedy žádná odpověď na otázku položenou dovolateli podle Nejvyššího soudu nemohla mít za následek odlišný výrok rozsudku krajského soudu.

45. Avšak pokud ohledně řízení o žalobě proti posledním vlastníkům byl rozsudek krajského soudu v příkrém rozporu s obsahem spisu, což mohl Nejvyšší soud snadno ze spisu ověřit a na což stěžovatelé v dovolání především i výslovně upozornili, je nepřípustným formalismem trvat na tom, aby stěžovatelé své upozornění i "pojmenovali" jako otázku procesního práva, uvedli dovolací důvod a důvod přípustnosti dovolání, neboť upozornění vše materiálně obsahuje.

46. Bylo tudíž namístě, aby Nejvyšší soud posoudil rovněž, zda dovolání není přípustné pro řešení druhé otázky předložené stěžovateli. Vyhnul-li se tomu Nejvyšší soud poukazem na to, že je rozsudek krajského soudu založen na jiném skutkovém stavu, než jaký předpokládají dovolatelé, ač šlo povahou o extrémní (příkrý) rozpor s obsahem spisu, odepřel jim přístup k soudu.

VIII. Závěr

47. Odmítl-li Nejvyšší soud dovolání, aniž by vysvětlil, proč není přípustné podle § 237 občanského soudního řádu pro řešení jedné z otázek předestřené v dovolání, a odůvodnění jeho rozhodnutí obsahovalo odkazy pouze na rozhodnutí, z nichž řešení předestřené otázky nevyplývá, dopustil se tím zásahu do práva stěžovatelů na přístup k soudu chráněného čl. 36 odst. 1 Listiny.

48. Obdobně se Nejvyšší soud dopustil odepření přístupu k soudu tím, že neposoudil, zda je dovolání stěžovatelů přípustné pro řešení druhé otázky předložené v dovolání.

49. Ústavní soud proto ústavní stížnosti v části směřující proti usnesení Nejvyššího soudu v rozsahu, v němž Nejvyšší soud rozhodoval o přípustnosti dovolání podle § 237 občanského soudního řádu, vyhověl a napadené rozhodnutí podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu v tomto rozsahu zrušil. Ústavní soud zrušil rovněž akcesorický nákladový výrok napadeného usnesení.

50. Ve zbylém rozsahu Ústavní soud odmítl ústavní stížnost jako návrh zjevně neopodstatněný podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

51. V dalším řízení bude povinností Nejvyššího soudu řádně se zabývat námitkami obsaženými v dovolání. Tím nutně Ústavní soud nepředjímá, zda má být dovolání stěžovatelů shledáno přípustným. Avšak dojde-li Nejvyšší soud k závěru, že je dovolání nepřipustné, je třeba tento závěr řádně odůvodnit.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)